bezoekadres
Marnixkade 109
1015 ZL Amsterdam

postadres
Postbus 15262
1001 MG Amsterdam
E moti@motivaction.nl
T +31 (0)20 589 83 83
W www.motivaction.nl

Kwantitatief onderzoek naar de houding en opvattingen van Turkse en Marokkaanse jongeren jegens het conflict in de Gazastrook

1-meting

Factsheet

Amsterdam, oktober 2014

Projectnummer: Z4979

drs. Ahmed Ait Moha M.M.C.

drs. Ikrame Azaaj

motivaction
research and strategy

1 Inleiding

Op verzoek van FORUM, in naam van Lars Nickolson, heeft Motivaction International B.V. een onderzoek uitgevoerd naar de kennis, houding en betrokkenheid van Nederlandse jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond bij de ontwikkelingen in de MENA-regio (Egypte, Irak, Libië, Marokko, Palestina, Syrië, Tunesië en Turkije). In deze factsheet worden de resultaten beschreven.

1.1 Achtergrond

Drie jaar na het uitbreken van de Arabische lente hebben de ontwikkelingen zich in de MENA-regio in hoog tempo opgevolgd. Velen spreken op dit moment niet meer van de Arabische lente, maar van de Arabische herfst. Gegeven deze ontwikkelingen heeft Motivaction in opdracht van FORUM een onderzoek uitgevoerd onder Marokkaanse en Turkse jongeren in Nederland. Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Ten eerste is het onderzoek bedoeld om na te gaan welke ontwikkelingen zich in de afgelopen drie jaar hebben voorgedaan in de houding en de betrokkenheid bij de gebeurtenissen in de Arabische landen. Daarnaast is het onderzoek ook bedoeld om inzicht te genereren omtrent nieuwe ontwikkelingen in de MENA-regio met specifiek aandacht voor de ontwikkelingen in Syrië en Irak, de opkomst van IS, de houding ten aanzien van jongeren die naar de conflictgebieden vertrekken om te strijden en/of hulp te verlenen en de houding jegens het conflict tussen Palestina en Israël in de Gazastrook.

In deze factsheet wordt vooral ingegaan op de houding en de betrokkenheid ten aanzien van de gebeurtenissen in de Gazastrook en de gevolgen hiervan voor de Nederlandse samenleving. De resultaten ten aanzien van Syrië-conflict en de Arabische lente zijn in separate rapportages beschreven.

1.2 Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek is, net als het onderzoek dat in 2011 is uitgevoerd, een mixed-mode veldwerkmethode gehanteerd. Dit is een combinatie van online onderzoek en face-to-face onderzoek met het doel een representatieve steekproef te verkrijgen. Door middel van quota lijsten werden de respondenten representatief geworven naar leeftijd, opleiding, geslacht en etniciteit. Op het gebied van geografische ligging is ervoor gekozen om de respondenten uit de agglomeraties waar de meeste Nieuwe Nederlanders wonen te enquêteren. Dit zijn Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven en Twente.

Het veldwerk is uitgevoerd onder 300 Turkse en 404 Marokkaanse Nederlanders van 18 tot en met 34 jaar oud in de periode van maandag 25 augustus tot en met vrijdag 19 september 2014. In deze periode was sprake van:

- Een heftige escalatie van het Israël-Palestina conflict in de Gazastrook

1.3 Leeswijzer

Gehanteerde terminologie
In dit rapport wordt verwezen naar diverse begrippen. Deze begrippen zijn in dit onderzoek als volgt gedefinieerd:

- ***Nederlandse moslims:*** daar waar wordt gesproken over Nederlandse moslims betreft dit in Nederland woonachtige moslims met een Turkse of Marokkaanse achtergrond (zij zelf of hun ouders zijn geboren in Turkije of Marokko). Gekozen is voor deze afbakening, omdat Turkse en Marokkaanse Nederlanders de grootste moslimgemeenschap vormen in Nederland. Wij benadrukken dat het hier dus geen moslims betreft met bijvoorbeeld een Surinaamse of Indonesische achtergrond en ook geen tot de islam bekeerde autochtone Nederlanders
- ***MENA-regio*:** Egypte, Irak, Libië, Marokko, Palestina, Syrië, Tunesië en Turkije

Uitspraken
In sommige gevallen worden uitspraken gedaan over de Turkse en Marokkaanse Nederlanders gezamenlijk. Daar waar blijkt dat zich grote verschillen voordoen tussen deze twee groepen worden de resultaten per groep gerapporteerd.

Voor meer onderzoekstechnische informatie zie de bijlage.

2 Samenvatting

De gebeurtenissen in de Gazastrook worden goed gevolgd door Turkse en Marokkaanse Nederlanders. Turkse Nederlanders gebruiken vooral media uit het land van herkomst, zoals Turkse televisie, om de gebeurtenissen te volgen, terwijl Marokkaanse Nederlanders vaker Nederlandse media gebruiken. Onder beide etnische groepen is de informatievergaring via sociale kringen toegenomen. Men verkrijgt, in vergelijking met het mediagebruik in 2011, in 2014 vaker via familie, vrienden en kennissen informatie.

De gebeurtenissen zijn aanleiding voor veel discussies met familie en vrienden als ook online discussies via Facebook. Eveneens houdt men zich bezig met de boycot van Israëlische producten. Men lijkt geen toegevoegde waarde te zien in de aansluiting bij politieke partijen of actiegroepen naar aanleiding van de gebeurtenissen.

Onder Turkse en Marokkaanse Nederlanders is grote steun voor de gewapende strijd van Hamas in de Gazastrook (66%) en heeft men afkeer van de militaire acties van Israël in de Gazastrook (84%). Naar de toekomst toe heeft men geen rooskleurige verwachtingen van de politieke situatie in de Gazastrook. Men is vooral van mening dat de situatie verder zal verslechteren (53%) of hoogstens hetzelfde blijft (36%).

In Nederland worden naar aanleiding van het conflict in de Gazastrook door 64% van de Turkse en Marokkaanse Nederlanders spanningen ervaren tussen Nederlandse moslims en joden. De verantwoordelijkheid voor het geweld door de staat Israël wordt grotendeels toegeschreven aan alle joden. Vooral Turkse Nederlanders geven dit aan (58%) en geloven dan ook niet in een vriendschap tussen moslims en joden (83%). Onder Marokkaanse Nederlanders is dit pessimistische sentiment ten aanzien van de relatie met joden minder aanwezig, 53% vindt niet dat alle joden verantwoordelijk zijn voor het conflict. De helft van de Marokkaanse Nederlanders gelooft wel in een vriendschap tussen moslims en joden. Door zowel Turkse als Marokkaanse Nederlanders wordt antisemitisme in ieder geval niet als een groot probleem ervaren in Nederland (66%).

3 Resultaten

Veel kennis over de situatie in de Gazastrook wordt vergaard via bekenden en Facebook

- **Recente gebeurtenissen in de Gazastrook worden gevolgd:** van de Marokkaanse Nederlanders geeft 52% aan de gebeurtenissen in de Gazastrook te volgen. Onder Turkse Nederlanders is dit 95%.
- **Meest gebruikte informatiemiddelen onder Turkse Nederlanders afkomstig uit Turkije:** in 2014 neemt de Nederlandse televisie, in tegenstelling tot 2011 waar deze op nummer één stond, onder Turkse Nederlanders een derde plaats in (72%). Het volgen van de gebeurtenissen in de Arabische wereld gebeurt in 2014 door hen vooral via vrienden, familie en/of kennissen in Nederland (87%) en de Turkse televisie (86%).
- **Nederlandse media vooral door Marokkaanse Nederlanders gebruikt:** van de Marokkaanse Nederlanders gebruikt 66% de Nederlandse televisie om de gebeurtenissen in de MENA-regio te volgen. Daarnaast worden Nederlandse (nieuws) websites (59%) en Facebook (54%) gebruikt.
- **Stijging van het gebruik van Facebook voor informatievergaring:** het gebruik van Facebook om de gebeurtenissen in de MENA-regio te volgen is hoog. 66% van de Turkse Nederlanders en 54% van de Marokkaanse Nederlanders gebruikt Facebook voor informatievergaring..
- **Veel kennisvergaring via bekenden:** 87% van de Turkse Nederlanders verkrijgt via vrienden, familie en/of kennissen in Nederland informatie over de gebeurtenissen. Onder Marokkaanse Nederlanders is dit 36%.
- **Vooral Turkse Nederlanders boycotten Israëlische producten:** van de Turkse Nederlanders geeft 83% aan bepaalde producten te boycotten. Daarnaast geeft 70% van de Turkse Nederlanders aan anderen te overtuigen om bepaalde producten te boycotten. Marokkaanse Nederlanders zijn hierin minder actief. Zo geeft 10% van de Marokkaanse Nederlanders aan zelf producten te boycotten en geeft 4% aan anderen te overtuigen om bepaalde producten te boycotten.

Steun aan Hamas, afkeer tegen Israël

- **Steun voor de gewapende strijd van Hamas tegen Israël:** van de Turkse Nederlanders geeft 89% aan de strijd van Hamas als een positieve gebeurtenis te zien. Onder Marokkaanse Nederlanders is dit 49%. 22% van de Marokkaanse Nederlanders beschouwt de gewapende strijd van Hamas als negatief.
- **Veel negativiteit omtrent de militaire acties van Israël in de Gazastrook:** 84% geeft aan de militaire acties van Israël te zien als een negatieve gebeurtenis, slechts 6% steunt deze gebeurtenis.
- **Politieke situatie in de Gazastrook zal verslechteren:** de meerderheid onder zowel de Turkse als Marokkaanse Nederlanders geeft aan de verwachting te hebben dat de politieke situatie in de Gazastrook zal verslechteren (respectievelijk 61% t.o.v. 47%). Ongeveer een derde van de Marokkaanse en een derde van de Turkse Nederlanders verwacht dat de situatie in de Gazastrook hetzelfde blijft.

Spanningen tussen joden en moslims aanwezig in Nederland

- **Meer spanningen tussen moslims en joden in Nederland:** van de Turkse en Marokkaanse Nederlanders geeft 64% aan meer spanningen in Nederland te ervaren tussen moslims en joden door het conflict in de Gazastrook. Deze spanningen worden vaker ervaren door Turkse Nederlanders (83%) dan Marokkaanse Nederlanders (50%). Van de Marokkaanse Nederlanders geeft 16% geen spanningen te ervaren, onder Turkse Nederlanders is dit 9%.
- **Vooral Turkse Nederlanders vinden joden verantwoordelijk voor het geweld**: van de Turkse Nederlanders geeft 58% aan alle joden verantwoordelijk te vinden voor het geweld door de staat Israël in de Gazastrook. Onder Marokkaanse Nederlanders is dit percentage aanzienlijk lager, namelijk 19%. Van de Marokkaanse Nederlanders geeft 53% aan niet te vinden dat alle joden verantwoordelijk zijn voor het geweld. 32% van de Turkse Nederlanders is het met hen eens.
- **Vooral Turkse Nederlanders geloven niet in vriendschappen tussen joden en moslims:** 83% van de Turkse Nederlanders geeft aan niet te geloven in een vriendschap tussen joden en moslims. 17% van de Marokkaanse Nederlanders is het met hen eens. Van de Marokkaanse Nederlanders geeft 49% aan dat vriendschappen tussen joden en moslims nog altijd mogelijk zijn, tegen slechts 8% van de Turkse Nederlanders.
- **In Nederland wordt antisemitisme niet als een groot probleem ervaren:** 78% van de Turkse Nederlanders geeft aan dat antisemitisme geen groot probleem is in Nederland. Ook de meerderheid van de Marokkaanse Nederlanders (56%) ervaart antisemitisme niet als een groot probleem. Van de Marokkaanse Nederlanders geeft 18% aan dat antisemitisme wel een groot probleem is in Nederland, 16% van de Turkse Nederlanders is het met hen eens.
- **Men maakt zich geen zorgen over geweld en haat tegen joden in Nederland:** 74% vand e Turkse en Marokkaanse Nederlanders geeft aan zich geen zorgen te maken over geweld en haat tegen joden in Nederland. Vooral Turkse Nederlanders lijken zich hier geen zorgen over te maken (94%) in vergelijking met Marokkaanse Nederlanders (59%). Van de Marokkaanse Nederlanders maakt 16% zich hier wel degelijk zorgen over.

4 BIJLAGE: Methode van onderzoek

Veldwerkperiode
Het veldwerk is uitgevoerd tussen maandag 25 augustus en vrijdag 19 september 2014 onder 300 Turkse en 404 Marokkaanse Nederlanders van 18 tot en met 34 jaar oud.
Vanwege de ontwikkelingen in de MENA-regio die zich in hoog tempo opvolgen is gestreefd naar een gelijke verdeling van het onderzoek over de veldwerkperiode

- Week 35: n=207
- Week 36: n=129
- Week 37: n=158
- Week 38: n=210

Methode respondentenselectie
Door analfabetisme en digibetisme onder deze groep is het niet mogelijk om een online representatieve steekproef te realiseren. Voor het ondervragen van de Nederlandse moslims is net als voor het onderzoek in 2011 om deze reden gebruik gemaakt van een combinatie van online en face-to-face-veldwerk (mixed-mode veldwerkmethode).

- Uit het MixxitPanel van Motivaction (n=59)
- Face to face werving (n=645)

Voor het face-to-face-veldwerk is met quotalijsten gewerkt.
Voor het face-to-face-veldwerk zijn verschillende wervingsmethodes ingezet: bij moskeeën, bij supermarkten, in winkelstraten, bij theehuizen, bij onderwijsinstellingen, bij sportverenigingen, bij buurthuizen en bij de respondenten thuis. Alle interviews hebben op een rustige plek plaatsgevonden, waarbij respondenten niet door anderen konden worden beïnvloed. Daar waar nodig, is het interview in het Turks, het Marokkaans-Arabisch of het Berbers uitgevoerd.

Weging
Bij de steekproeftrekking en weging heeft Motivaction gebruik gemaakt van de RIM-weging. Hiermee is een representatieve afspiegeling verkregen voor de volgende sociodemografische kenmerken:

- Leeftijd
- Opleiding
- Geslacht
- Etniciteit

Bewaartermijn primaire onderzoeksbestanden

- Primaire onderzoeksbestanden, zoals ingevulde schriftelijke vragenlijsten, notulen, beeld- en geluidsopnames worden door Motivaction tot 12 maanden na afronden van het onderzoek bewaard.

Overige onderzoekstechnische informatie

- Overige onderzoekstechnische informatie en een exemplaar van de bij dit onderzoek gehanteerde vragenlijst zijn op aanvraag beschikbaar voor de opdrachtgever.

Meer informatie:
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Ahmed Ait Moha via a.aitmoha@motivaction.nl